

Esminė informacija draudėjams (gyventojams) apie gyvybės draudimo sutartis, sudarytoms 2003 01 01 ir vėliau, taikomą apmokestinimo tvarką

Parengta vadovaujantis 2025 m. sausio 1 d. aktualia Lietuvos Respublikos gyventojų pajamų mokesčio įstatymo (toliau – GPMĮ), Lietuvos Respublikos profesinių pensijų kaupimo įstatymo (toliau – PPKĮ), Lietuvos Respublikos valstybinio socialinio draudimo įstatymo (toliau – VSDĮ) ir Lietuvos Respublikos sveikatos draudimo įstatymo (toliau – SDĮ) redakcija ir komentarais, oficialiais Valstybinės mokesčių inspekcijos išaiškinimais ir raštais.

I. Gyventojų pajamų mokesčio lengvata asmenims, mokantiems gyvybės draudimo įmokas

Nuolatinis Lietuvos gyventojas iš savo pajamų gali atimti:

- savo,
- sutuoktinio,
- savo nepilnamečių vaikų (įvaikių, globotinių, kuriems nustatyta nuolatinė globa (rūpyba) šeimoje),
- iki 18 metų ir vyresnių vaikų su negalia (įvaikių, globotinių, kuriems nustatyta nuolatinė globa (rūpyba) šeimoje, pilnamečių asmenų, kuriems iki pilnametystės buvo nustatyta nuolatinė globa (rūpyba) šeimoje), kuriems nustatytas pirmo ar antro lygio individualios pagalbos teikimo išlaidų kompensacijos poreikis, bei iki 18 metų ir vyresnių vaikų (įvaikių, globotinių, kuriems nustatyta nuolatinė globa (rūpyba) šeimoje, pilnamečių asmenų, kuriems iki pilnametystės buvo nustatyta nuolatinė globa (rūpyba) šeimoje), kuriems iki 2005 m. birželio 30 d. buvo nustatyta visiška negalia),

naudai iki 2034 m. gruodžio 31 d. sumokėtas gyvybės draudimo įmokas pagal iki 2024 m. gruodžio 31 d. sudarytą gyvybės draudimo sutartį, kurioje numatyta, kad draudimo išmoka mokama ne tik įvykus draudžiamajam įvykiui, bet ir pasibaigus draudimo sutarties galiojimo terminui. Įmokoms, sumokėtoms pagal nuo 2025 m. sausio 1 d. sudarytą gyvybės draudimo sutartį, gyventojų pajamų mokesčio lengvata netaikoma (GPMĮ 21 str. 1 d. 1 p.).

Bendra iš gyventojų pajamų atimamų išlaidų, nurodytų GPMĮ 21 str. 1 d., suma negali viršyti 25 proc. mokestinio laikotarpio apmokestinamųjų pajamų, kurioms taikomi 15 proc., 20 proc. ir 32 proc. pajamų mokesčio tarifai, sumos. Taip pat bendra atimamų gyvybės draudimo įmokų pagal iki 2024 m. gruodžio 31 d. sudarytas gyvybės draudimo sutartis ir įmokų į pensijų fondus, profesinių pensijų fondų dalyvių asociacijų ir (ar) jiems analogiškų subjektų, veikiančių Europos ekonominės erdvės valstybėje, turimus pensijų fondus pagal iki 2024 m. gruodžio 31 d. sudarytas pensijų kaupimo sutartis bei papildomų kaupiamųjų pensijų įmokų, mokamų pagal Pensijų kaupimo įstatymo 8 str. 4 d. nuostatas (didesnių negu 3 proc. gyventojų pajamų, nuo kurių skaičiuojamas valstybinio socialinio draudimo įmokos), suma negali viršyti 1 500 EUR per mokestinį laikotarpį (GPMĮ 21 str. 3 d.).

Išlaidos atimamos tik iš nuolatinio Lietuvos gyventojų gautų pajamų apskaičiuojant pajamų mokestį už mokestinį laikotarpį pateikiant metinę pajamų mokesčio deklaraciją (GPMĮ 21 str. 4 d.).

II. Draudimo išmoka dėl draudžiamąjį įvykių (kito negu gyvybės draudimo sutarties termino pabaiga)

Draudimo išmoka, mokama draudžiamąjį įvykių dėl apdrausitojo mirties, sveikatos sužalojimo ar ligos atveju, yra neapmokestinama (GPMĮ 17 str. 1 d. 13 p.).

III. Draudimo išmoka, mokama pasibaigus gyvybės draudimo sutarties terminui, ar išmokama suma nutraukus arba iš dalies nutraukus gyvybės draudimo sutartį

1. Visa draudimo išmoka pasibaigus draudimo sutarties terminui ar išmokama suma nutraukus arba iš dalies nutraukus draudimo sutartį, yra neapmokestinama, jeigu:

- 1.1. pagal gyvybės draudimo sutartį, sudarytą ne trumpesniam kaip 10 metų terminui arba nutrauktą ne anksčiau kaip praėjus 10 metų nuo jos sudarymo, įmokos mokėjo tik gyventojai ir jos nebuvo atimamos iš pajamų GPMĮ 21 str. nustatyta tvarka (GPMĮ 17 str. 1 d. 11 ir 12 p.);
- 1.2. pagal gyvybės draudimo sutartį įmokos mokėjo gyventojai ir jos buvo atimamos iš pajamų GPMĮ 21 str. nustatyta tvarka, arba įmokos mokėjo juridiniai asmenys, arba gyventojai ir juridiniai asmenys, ir draudimo sutartyje numatytas naudos gavėjas nesikeitė nuo draudimo sutarties sudarymo datos, išskyrus atvejus, kai naudos gavėjas buvo pakeistas dėl naudos gavėjo mirties ar dėl santuokos pabaigos (pradžios), arba jeigu naudos gavėjas – savo vaikas (įvaikis, globotinis) buvo pakeistas kitu savo vaiku (įvaikiu, globotiniu), taip pat jeigu naudos gavėjas keitėsi iki 2016 m. gruodžio 31 d. (GPMĮ 17 str. 6 d.), ir yra tenkinama bent viena iš šių sąlygų:
 - sutarties terminas yra ne trumpesnis kaip 10 metų arba sutartis nutraukta ne anksčiau kaip praėjus 10 metų nuo jos sudarymo, ir išmokos gavimo momentu išmokos gavėjas yra jaunesnis negu 26 metų (GPMĮ 17 str. 1 d. 10 p.) arba
 - sutarties terminas yra ne trumpesnis kaip 5 metai arba sutartis nutraukta ne anksčiau kaip praėjus 5 metams nuo jos sudarymo, ir išmokos gavimo momentu išmokos gavėjas yra sulaukęs 55 metų amžiaus (sutartims sudarytoms nuo 2003 m. sausio 1 d. iki 2012 m. gruodžio 31 d.) (GPMĮ 17 str. 1 d. 9 p.) arba
 - sutarties terminas yra ne trumpesnis kaip 5 metai arba sutartis nutraukta ne anksčiau kaip praėjus 5 metams nuo jos sudarymo, ir išmokos gavimo momentu išmokos gavėjui iki senatvės pensijos amžiaus, nustatyto gyvybės draudimo sutarties sudarymo metu galiojusiame Lietuvos Respublikos socialinio draudimo pensijų įstatyme, yra likę ne daugiau kaip 5 metai (sutartims sudarytoms nuo 2013 m. sausio 1 d.) (GPMĮ 17 str. 1 d. 9¹ p.) arba
 - sutarties terminas yra ne trumpesnis kaip 5 metai arba sutartis nutraukta ne anksčiau kaip praėjus 5 metams nuo jos sudarymo, ir išmokos gavimo momentu išmokos gavėjui yra nustatytas 0–40 procentų dalyvumo lygis (iki 2023 m. gruodžio 31 d. nustatytas 0–40 procentų darbingumo lygis), arba išmokos gavėjas yra vaikas su negalia, kuriam nustatytas pirmo ar antro lygio individualios pagalbos teikimo išlaidų kompensacijos poreikis (iki 2023 m. gruodžio 31 d. nustatytas specialusis nuolatinės slaugos poreikis) (GPMĮ 17 str. 1 d. 9 p., 9¹ p.).

2. Jeigu gyvybės draudimo sutartis netenkina sąlygų, nurodytų 1 punkte, tai gyvybės draudimo išmoka pasibaigus draudimo sutarties terminui ar išmokama suma nutraukus arba iš dalies nutraukus draudimo sutartį apmokestinama tokia tvarka:

- 2.1. dalis, lygi sumokėtoms gyvybės draudimo įmokoms, kurias mokėjo gyventojai ir kurios buvo atimamos iš pajamų GPMĮ nustatyta tvarka, bei įmokoms, kurias mokėjo juridiniai asmenys, yra apmokestinama 15 proc. gyventojų pajamų mokesčiu (GPMĮ 6 str. 1 d.);
- 2.2. dalis, lygi sumokėtoms gyvybės draudimo įmokoms, kurias mokėjo gyventojai ir kurios nebuvo atimamos iš pajamų GPMĮ nustatyta tvarka, yra neapmokestinama (GPMĮ 17 str. 1 d. 12 p.);
- 2.3. dalis, viršijanti sumokėtas gyvybės draudimo įmokas, neapmokestinama, jeigu gyvybės draudimo sutarties terminas yra ne trumpesnis kaip 10 metų arba sutartis nutraukta ne anksčiau kaip praėjus 10 metų nuo jos sudarymo (GPMĮ 17 str. 1 d. 11 p.). Jeigu gyvybės draudimo sutarties terminas yra trumpesnis kaip 10 metų arba sutartis nutraukta anksčiau kaip praėjus 10 metų nuo jos sudarymo, ši išmokos dalis yra apmokestinama 15 proc. gyventojų pajamų mokesčiu (GPMĮ 6 str. 1 d.).

Valstybinio socialinio draudimo ir privalomojo sveikatos draudimo įmokos nuo gyventojų gaunamų išmokų, mokamų pasibaigus ar nutraukus gyvybės draudimo sutartį, nėra mokamos (VSDĮ 10 str., SDĮ 17 str.).

Pastabos

1. Gyventojo metinėms apmokestinamosioms pajamoms ne iš darbo santykių, įskaitant gautą išmoką pagal gyvybės draudimo sutartį, kuri buvo apmokestinta 15 proc. gyventojų pajamų mokesčiu, išskyrus GPMĮ 6 str. 1² d. nurodytas pajamas, viršijus 120 vidutinių šalies darbo užmokesčių per metus, viršijanti dalis apmokestinama 20 proc. gyventojų pajamų mokesčiu (GPMĮ 6 str. 1² d.). Viršijančios dalies apskaičiavimo, deklaravimo ir papildomo gyventojų pajamų mokesčio sumokėjimo prievolė tenka pačiam gyventojui pateikiant metinę pajamų mokesčio deklaraciją (GPMĮ 27 str. 1 d., 5 d.).
2. Nenuolatinio Lietuvos gyventojo gautos draudimo išmokos nėra pajamų mokesčio objektas, todėl jos nėra nei deklaruojamos, nei apmokestinamos (GPMĮ 4, 5 str.).
3. Svarbu atkreipti dėmesį, kad jei mokesčiniu laikotarpiu gyventojo pajamoms, susijusioms su darbo santykiais arba jų esmę atitinkančiais santykiais, buvo taikomas neapmokestinamasis pajamų dydis (NPD), tai gavus išmoką pagal pasibaigusią, nutrauktą ar iš dalies nutrauktą gyvybės draudimo sutartį, metinis NPD bus sumažinamas įvertinant (pridedant prie metinių pajamų) gautos išmokos dalį, viršijančią pagal tą sutartį sumokėtas įmokas, jeigu ta dalis buvo apmokestinta GPM (GPMĮ 20 str. 7 d.).
4. Gyvybės draudimo sutartis yra nutraukiama iš dalies, kai yra grąžinama mažiau draudimo įmokų nei būtų grąžinama visiškai nutraukiant sutartį, o po įmokų grąžinimo sutartis lieka galioti (VMI išaiškinimas Nr. KM0829, 2018 11 22).

Detalesnį GPMĮ nuostatų išaiškinimą dėl gyvybės draudimo sutartims taikomos apmokestinimo tvarkos galima rasti Valstybinės mokesčių inspekcijos interneto tinklapyje www.vmi.lt.

IV. Dėl gyvybės draudimo sutarčių sąlygų keitimo ir galimo piktnaudžiavimo

Tuo atveju, kai tam tikri draudimo sutarties sąlygų keitimai vykdomi pagal draudimo veiklą reglamentuojančių teisės aktų nuostatas, tačiau tuose teisės aktuose įtvirtintomis teisėmis naudojamosi, siekiant mokesstinės naudos (pvz. siekiant gauti gyventojų pajamų mokesčiu neapmokestinamą išmoką), mokesčių administratoriaus kompetencijoje tokius atvejus kvalifikuoti kaip piktnaudžiavimą ir taikant LR mokesčių administravimo įstatymo 10 str. ir 69 str. nustatytą turinio viršenybės prieš formą principą, gyventojo gautą naudą apmokestinti taikant 15 proc. gyventojų pajamų mokesčio tarifą.